

Alle børn skal have en god fremtid

Vores børn fortjener en folkeskole præget af høj kvalitet og inkluderende fællesskaber. Men der er brug for øget frihed i opgavevaretagelsen, og at skolen prioriteres økonomisk.

Claus Hjortdal

Formand for Skolelederforeningen

Når Mette Frederiksen som 'børnenes statsminister' siger, vi skal støtte og hjælpe børn, der er svigtet og i vanskeligheder, er jeg ganske enig. Vi kan ikke forsvare andet, hverken samfundsmæssigt eller over for børnene. Især når vi ved, at 10 års god skolegang er afgørende for den enkeltes fremtid. Men der er bare ingen quick-fixes i at få så mange elever som muligt med i almenmiljøet.

I 2012 fik vi efter en kulegravning en lovændring vedrørende specialundervisningen. Der blev indført et 96 %-mål, så kun 4 % af eleverne skulle i specialtilbud, resten i inkluderende læringsfællesskaber. Og man lukkede specialskoler og overførte knap 7.000 elever fra special- til almenområdet.

På de første fem år nåede vi næsten målet, så umiddelbart har det været en succes, men ikke uden frustration for elever, forældre og lærere. I dag bliver vi nødt til at sige, at det er en øm tå. Så der er fra centralt hold, i kommunerne og på skolerne behov for klarhed ambitionsniveauet, opgaveløsningen og ikke

mindst de resurse-mæssige prioriteringer.

Krise, krig og reform

Jeg er glad for, at S-regeringen i sit forståelsespapir med støttepartierne har sagt tydeligt JA til folkeskolen. For kommunerne er afhængige af de rammer, der gives fra staten, og over de sidste 10 år har vi haft i hvert fald tre store grundlæggende udfordringer i folkeskolen: Krise, krig og reform.

Siden krisen 2008 er kommunernes økonomi konstant reduceret. Sammen med faldende børnetal og en øget ældre-generation er det en giftig cocktail. KL har for nyligt peget på, at det offentlige forbrug halter efter samfundets øvrige vækst. Stigningen i det private forbrug har i 2010-18 været syv gange så høj som det offentlige. Vi har i dag 20 % færre folkeskoler og 15-16 % færre lærere og ledere.

Krigen om en arbejdstidsaftale mellem KL og Lærereforeningen med et regeringsindgreb var ødelæggende for samarbejdsklimaet omkring inklusions- og skoleformen. Det dårlige klima fortsatte. Læg oveni, at lærerne skal undervise mere, og at skolerne gennemgår

nye strukturændringer. Og at vi så under de betingelser skal have 'et bredere optag' og segregere færre elever giver en endnu mere besk cocktail.

Skolereformen 2014 var en stor udviklingsreform, hvor skoler skulle forsøge sig med nye elementer, hvorefter man ville rulle reformen ud. Det der i stedet skete var, at regeringen iværksatte reformen med kort aftræk og indførte kontrol og dataindsamling. Det, der startede med en smuk vision: Alle elever skal blive så dygtige, som de kan, fik følgende ord med på vejen af den daværende undervisningsminister: 'Og denne reform vil vi følge nøje...'

One-size-fits-all du'r ikke

Lukningen af specialskoler har betydning, at langt hovedparten af elever i folkeskolen i dag er registreret som en elev på en almen-skole og måske i en afdeling for børn med særlige behov. Men de figurerer statistisk som almenelever. Det vil sige, de skal tilbydes undervisning med samme timetal, fag, undervisningsindhold og afgangseksaminer som ALLE elever.

Så kommer det 'at følge nøje' ind. For skolerne skal afreportere til kommune og stat, hvor mange elever der har det korrekte antal timer. Hvor mange elever, der har det korrekte indhold i timerne, om lærerne har kompetence i faget, og hvor stor en procentdel, der går op til fuld afgangseksamen i alle 10 fag. Så jo

bedre skolelederen tager hensyn til de svageste elever og tilrettelægger skolegangen ud fra individuelle behov, jo mere forbruger han sig med de politiske succesmål.

Selv om målet med inklusion er rigtig, og der er ydet en god indsats, forsvandt opgaven ikke. Det gjorde økonomien derimod. Nedlæggelsen af specialskoler og overflytning af elever til almenområdet har betydning, at de besparelser, der rammer almenområdet i dag, i lige så høj grad rammer specialområdet.

Resursetildelingen er forskellig i kommunerne, men økonomien til at løfte specialområdet er ikke tilstrækkelig. I dag har de fleste skoler en decentral økonomi. Flytter der én familie med to børn med særlige behov til skolens distrikt, kan det give skolen en ekstra udgift i millionklassen. Vi har kendskab til skoler og kommuner med permanente, store underskud.

Sager kan gå frem-og-tilbage

En ny stor undersøgelse af ledelsesvilkår i folkeskolen viser, at størstedelen af arbejdet i elevsager ligger hos skolelederen med afgørelser, beslutningsreferat, dokumentation, speciallister, vurderinger og en jungle af regler, der er notatpligt, informationspligt, høringer og vejledning af forældre med journalisering, GDPR mv. oveni. Nogle forældre henter en second opinion fra psykolog og kan ende med at klage.

Altså et tidskrævende arbejde for skolelederne, som burde lettes ved en tidlig indsats og at minimere bureaukratiet. Vi skal få inklusionen til at lykkes, men kan ikke gøre det alene. Skoler og ledere bør være del af en større organisationsstruktur. Med en klar arbejdsfordeling i det kommunale samarbejde om de enkelte elever og deres vanskeligheder. Alle i og omkring skolen skal arbejde i samme retning.

Samarbejdet på tværs (PPR, børnehaver, skole, kontaktførelser med forældre osv.) skal styrkes. Der bør ske en kapacitetsopbygning på skolen til vejledere, co-teaching, skolen, ja en bedre håndtering af børnenes læring og trivsel. Og vi ønsker os færre regulativer i form af lempelser i prøvekrav til børn i vanskeligheder, klarere overblik over, hvad et specialtilbud må koste mv.

I samarbejdet med forældrene skal skabes fælles kultur på tværs af skoler og forvaltninger. For mange indsatser sker for sent. Der er behov for forebyggelse og for professionel opfølgning med fokus på progression frem for på status. Hurtighed, intensitet og fleksibilitet er nøgleord.

Vi kan bruge tiden bedre

Kunne skolelederne ikke bare prioritere? Jo, men det handler altså også om utallige regler, krav om dokumentation, notater, målopfyldelse, kvoter, der skal nås med udgangspunkt urealistiske

fælleskrav, frem for i den enkelte elevs behov.

Året præges af tunge sagsgange, silolovgivning, og hvad vi kan tage ud af kerneopgaven til projekter som led i politisk profilering. Vores undersøgelse viser, at skoleledelsen bruger halvdelen af tiden på administrativ ledelse, papir-opgaver, elevsager, forældresamtaler m.m. Og kun 10 % på pædagogisk ledelse rettet mod læringen, og hvor lederne selv vurderer det burde være: Omvendt!

Der er et behov for opgør med de løbende kommunale reguleringer. Vi har brug for en buffer til uforudsete udgifter. Væk med kontrol af fag, timer og eksaminer til alle, ud med succeskravet om min. 2 i karakter i 10 fag for alle elever. Vi skal have høje ambitioner, men bør kunne handle på elevernes formlæn. Er fx kravet om, at ALLE hurtigst muligt skal gennemføre en ungdomsuddannelse rimeligt?

I regeringens forståelsespapir står, at: "Der er brug for et opgør med den kortsigtede styring af den offentlige sektor, hvor for meget bureaukrati og kontrol og for mange krav om dokumentation fjerner tid fra kerneopgaverne og mindsker medarbejdernes arbejdsglæde". Helt enig.

For mange regler og rapporter

Skolelederforeningen har fremlagt 40 forslag til forbedring af folkeskolen med mindre styring, mindre kontrol. Vi peger

på, at tiden kan bruges bedre. Vi skal kunne arbejde med 'mellemløber' i de tiltag, som sikrer, at elever inkluderes. Det kræver økonomi og kompetencer. Det kræver en tidlig, forebyggende indsats. Og det kræver, at man kan justere undervejs.

Fx ved træning hjemme i samarbejde med familien. Tilpasse læringsrum fysisk og kulturelt. Lektiecafé. Supervision af vejledere, PPR og medarbejdere fra specialskole. Sidemandsoplæring, to-voksenundervisning og co-teaching. Særlige forløb i fagområder. Ny holddannelse med 'pusterum' for elever med behov. Familieklasser. Særligt skema, timetal, fagpakke, mulighed for at skifte klasse, årgang, skole eller ny klasse-dannelse. Tilknudning til gruppeordning eller specialklasse i mindre omfang. Nye indsatser sammen med fritidsklub/ elevens øvrige fritidsliv.

En sådan vifte af tilbud er ikke mulig i dag. Skoleledelsen er låst i en tilbage-skuende status fremfor at kunne agere praksisnært, hurtigt og differentieret. Der er brug for at kigge på finansieringen og på bureaukratiet, der som nu bremser et fleksibelt beredskab på skoleniveau.

Hvad ser vi i kikkerten?

Flere elever med specialpædagogiske behov er en realitet. Blandt 0-17-årige er antallet af psykiatriske diagnoser øget med 27%. Angst, depression, ADHD og

autisme er fordoblet. Udadreagerende børn fylder. Det samme gælder børn med selvskadende adfærd, dysleksi og skolevægring.

På trods heraf viser internationale og nationale målinger, at den danske folkeskole klarer sig: Vi har lav mobning og god trivsel, høj social mobilitet og vores elever ligger over snit i læsning, matematik og til dels naturfag. Men samtidig er antallet af folkeskoler, hvor toppen og bundens børn mødes, faldet fra 40 % til 28 %. Der sker altså en polarisering af eleverne.

Inkluderende fællesskaber er det rigtige tilbud. Som udgangspunkt skal folkeskolen afspejle og rumme alle typer. Langt de fleste børn ønsker at gå i almen-skolen. Så at rumme, tage hensyn og hjælpe er en del af skolens lærings- og dannelsesopgave. Det er blot svært at finde recepten for vellykket inklusion, hvor alle elever er med, og hvor rammerne og resurserne slår til.

Vi foreslår at etablere et samarbejds-fora for alle parter omkring folkeskolen med fokus på inkluderende fællesskaber, bedre økonomi, mindre styring og mere ledelse. Startskuddet kan være, når vi på søndag 23. februar er samlet på undervisningsministerens Sorø-møde om netop: Folkeskole og inklusion. ●